

17. 8. 2016

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Dopady Brexitu do oblasti mezinárodního práva soukromého

Vystoupení Velké Británie z Evropské unie bude nepochybně výrazným zásahem do platného evropského práva. Doposud byla diskutována zejména oblast veřejnoprávní a oblast ochrany duševního vlastnictví. Jaké se však dají očekávat dopady do oblasti „obecného“ evropského mezinárodního práva soukromého, které reguluje např. otázky rozhodného práva, uznání a výkonu zahraničních soudních a správních rozhodnutí, či přeshraniční otázky rodinného práva?

Evropské mezinárodní právo aktuálně zahrnuje několik desítek nařízení a směrnic, z nichž ty nejfrekventovanější (Brusel I bis, Řím I, Brusel II bis atd.) představují pro právníky v Evropské unii běžně používaný předpis. Pokud skutečně k „Brexitu“ dojde, pak čl. 50 odst. 2 a 3 Smlouvy o Evropské unii stanoví dvouletou lhůtu pro sjednání dohody o podmínkách vystoupení. Pokud by nedošlo ke sjednání uvedené dohody, pak zakládající smlouvy (tedy SEU a SFEU) pozbývají pro dosavadní členský stát platnosti a s nimi také základní práva v nich obsažená (vč. např. práva volného pohybu osob, volného usazování, právo hledat si pracovní příležitosti, zákaz diskriminace v zaměstnání, právo studovat kdekoliv v EU apod.). Existuje sice možnost prodloužení uvedené lhůty, ovšem až na základě výslovné dohody vystupujícího členského státu s unií, což staví z hlediska vyjednávací pozice vystupující stát pod nemalý tlak. Jak správně upozorňuje Basedow, voliči pro Brexit si těchto okolností velmi pravděpodobně nebyli vědomi.[1]

V oblasti mezinárodního práva soukromého nastane hlavní problém ve dvou rovinách. Jednak, jakým způsobem a do jaké míry zajistit pokračování platnosti norem práva EU pro přeshraniční vztahy s Velkou Británií, a za druhé, a to je spíše vnitřní britský problém, jak se vyrovnat se skutečností, že rozhodnutí Evropského soudního dvora, která významně přispívají k výkladu norem evropského mezinárodního práva soukromého, dále nebudou závazná pro britské soudy. Dojde tak nepochybně k četným výkladovým problémům.

Nejpravděpodobnějším řešením nově vzniklé situace je kombinace dojednání mezinárodních smluv s obsahem analogickým k obsahu dosavadních nařízení a směrnic na straně jedné a navrácení se k režimu již existujících mezinárodních smluv v některých otázkách, které byly před přijetím příslušných směrnic a nařízení těmito mezinárodními smlouvami regulovány, jako např. k režimu Římské úmluvy (která byla nahrazena dnes účinným nařízením Řím I). V některých otázkách se dá nadále počítat s úpravou existující v rámci úmluv přijímaných v rámci Haagské konference mezinárodního práva soukromého. Ty však regulují jen vybrané oblasti, např. oblast mezinárodněprávní ochrany dětí, otázky výživného či uznávání zahraničních veřejných listin, a nepředstavují tak kompletní rámec úpravy přeshraničních soukromoprávních vztahů.

Příkladem aktuální paralelní úpravy k nařízením EU je např. tzv. Luganská úmluva II uzavřená mezi EU a některými nečlenskými státy (Islandem, Norskem a Švýcarskem). Obsahově tato úmluva prakticky odpovídá nyní již neaktuálnímu nařízení Brusel I. Pro zajímavost, pokud by se vztah Británie a EU v oblasti úpravy nařízení Brusel I řídil touto či obsahově shodnou úmluvou, bude velmi pravděpodobně opět možné použití taktiky „italského torpéda“ v přeshraničních sporech, kdy soud, jehož příslušnost byla mezi stranami prorogační dohodou sjednána, bude muset vyčkat rozhodnutí soudu, u kterého byl návrh na zahájení řízení podán první, na vydání rozhodnutí o jeho nepřislušnosti před tím, než sám zahájí řízení. Tím narážím na problém, kterým je skutečnost, že změnu obsahu mezinárodní smlouvy je vždy zapotřebí dojednat a dosáhnout souhlasu členských států; neaplikuje se tak princip přímé závaznosti nařízení EU, ani povinnost transpozice směrnice do práva členského státu. Reakce britského práva na legislativní změny v EU tak bude logicky méně pružná. Bude rovněž zajímavé pozorovat, zda se britská soudní praxe nenavrátil v oblasti přeshraničních sporů k praxi tzv. Anti-suit injunctions, které byly Evropským soudním dvorem shledány z pohledu práva EU jako nepřijatelné opatření. Jejich podstatou je možnost soudu vydat příkaz účastníkovi řízení, aby nepodal návrh na zahájení řízení u jiného členského státu.[2]

Určité problémy lze očekávat také v oblasti úpravy rozhodného práva u mimosmluvních závazkových vztahů, a to s ohledem na znění britského zákona o mezinárodním právu soukromém, který jako hlavní kritérium pro stanovení rozhodného práva pro nároky ze způsobené škody stanoví místo, kde došlo ke skutečnosti zakládající nárok na náhradu škody (*lex loci delicti*)[3] namísto práva místa, kde škoda vznikla (*lex loci damni*).

Neúplné nahrazení norem evropského práva regulujících uznání a výkon soudních a správních rozhodnutí napříč státy Evropské unie by mohlo mít pro mezinárodní obchod v EU nepřijemné důsledky. Pokud např. v současnosti platí, že k rozsudku vydanému v členském státě EU se pouze přihlédne a věc může být směřována k výkonu, v případě neúplného nahrazení režimu nařízení Brusel I bis by britský subjekt čelil nutnosti absolvovat zvláštní řízení o uznání domácího rozsudku v členské zemi EU před tím, než by měl být výkon proveden. Vzhledem k tomu, že uznání rozhodnutí nebude v takovém případě automatické, může dojít ke komplikaci zejména s ohledem na to, že právo EU se bude neustále vyvíjet a tyto změny nemusí být zcela reflektovány v mezinárodní smlouvě, která bude upravovat přeshraniční soukromoprávní vztahy s bývalým členským státem. Každopádně by však vzniklý stav vedl ke zhoršení vymahatelnosti práva už jen z důvodu vyšších časových nároků na celý proces a zvýšení nákladů na vymáhání britských rozhodnutí ve státech EU a naopak, rozhodnutí členských států ve Velké Británii.

Jsou však i oblasti mezinárodního práva soukromého, které zůstanou Brexitem víceméně nedotčeny. Za jednu z nich se dá považovat oblast mezinárodního rozhodčího řízení, pro které bude nadále hlavní mezinárodněprávní normu představovat Newyorská úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů.

Předběžně lze shrnout, že Brexit bude mít v řadě oblastí mezinárodního soukromého práva regulujícího vztahy mezi Velkou Británií a subjekty z členských států EU negativní dopad v podobě snížené právní jistoty a naopak pravděpodobně i zvýšených nákladů subjektů z jednotlivých členských států EU při zjišťování a vymáhání práva ve Velké Británii. Každý podnikatel obchodující s britskými subjekty, resp. vyvážející na britský trh, by již měl s těmito komplikacemi počítat a odpovídajícím způsobem nastavit smluvní vztahy se svými partnery.

Mgr. Michal Vitek,
advokátní koncipient

[CHSH Kališ & Partners s.r.o., advokátní kancelář](#)

Týn 639/1
110 00 Praha 1 - Staré Město

Tel.: +420 221 111 711
Fax: +420 221 111 725
e-mail: office@chsh.cz

[1] BASEDOW, J., dostupné na www, k dispozici >>> [zde](#).

[2] Viz. např. rozsudek SDEU č. C-159/2002 Turner vs. Grovit, event. rozsudek SDEU č. 185/07 Allianz vs. West Tankers

[3] čl. 11 Private Internatinal Law Act 1995

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Přezkum rozhodnutí CAS vnitrostátními soudy Evropské unie](#)
- [Právo na soukromí vs. transparentnost firem: Kontroverze kolem evidence skutečných majitelů](#)
- [GDPR 2.0: Jednodušší regulace pro odvážnou a konkurenceschopnou Evropu?](#)
- [Důkladnější přezkum rozhodnutí vydaných Rozhodčím soudem pro Sport](#)
- [Novinky z české a evropské regulace finančních institucí za měsíc červen 2025](#)
- [Digitální marketing: Rozhodnutí belgického soudu ve věci IAB Europe](#)
- [Evropská zdravotní data pod lupou: Co přináší nová regulace a datová centra \(EHDS\)?](#)
- [Novinky z české a evropské regulace finančních institucí za měsíc květen 2025](#)
- [Úvodní vhled do klasifikace povinných osob dle návrhu nového zákona o kybernetické bezpečnosti](#)
- [Nový zákon o kybernetické bezpečnosti: co se mění a jak se připravit?](#)
- [Ohrožení pobídek v modelu bez investičního poradenství?](#)